

MUZEJSKI VJESNIK 6

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

**MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovec, Koprivnica, Križevci,
Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Vladimir Kalšan (glavni i odgovorni urednik), Ljubica Ramušćak,
Marina Šimek, Vlado Srimšek, Branimir Šimek (tehnički urednik)

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje.
Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Časopis solidarno financi-
raju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

NAKLADNIK

Muzej Međimurja — Čakovec

ZA NAKLADNIKA

Vladimir Kalšan

TISAK

TIZ »Zrinski« Čakovec, naklada 800 komada

BROJ 6 — OŽUJAK 1983.

GOD. VI

Za sadržaj priloga odgovaraju autori

SADRŽAJ

MUZEJ I ŠKOLA

- Stjepan Hajduk: Iskustva iz Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice u suradnji sa školama 3
- Marina Šimek: Neke mogućnosti suradnje učenika i arheologa 6
- Libuše Kašpar: Suradnja etnologa Gradskog muzeja Varaždin se školama 11
- Miroslav Klemm: Obrazovanje izložbama 16

MUZEJ I UDRUŽENI RAD

- Franjo Horvatić: Suradnja Muzeja grada Koprivnice i SOUR-a »Podravke« 21
- Jasna Tomičić: Udruženi rad i Gradski muzej Varaždin 25
- Vladimir Kalšan: Muzej Međimurja — Čakovec i udruženi rad Međimurja 26

MEZEOLOGIJA I ZAŠTITA

- Zorko Marković: Razmatranja o zaštiti arheoloških lokaliteta 31
- Dragutin Feletar: Dolazi vrijeme »Industrijskih muzeja« 33
- Smilja Petr-Marčec: Osnovan muzej prehrane »Podravke« 35
- Marina Šimek: Igračke u prethistoriji i antici 39
- Zoran Gregl: Osnutak muzeja u Velikom Taboru 42

STRUČNI ČLANCI

- Zorko Marković: Opažanja o statističkoj obradi nalaza s arheoloških istraživanja 49
- Zoran Homen: O jednom nalazu sa križevačke ciglane 51
- Jasna Tomičić: Varaždinska brvnara 55
- Tomislav Đurić: Stare varaždinske novine u knjižnici Gradskog muzeja Varaždin 58
- Vladimir Kalšan: Kupoprodajni ugovor Eugen Feštetić — »Slavonija« dd za industriju drva u Zagrebu 64
- Josip Fluksi: Naprave za lov štetočina i gamadi 68
- Marijan Špoljar: Izložba — akcija kao forma galerijskog djelovanja 71

VIJESTI

— Dragutin Feletar: Četiri vrijedna izdanja	77
— Libuše Kašpar: Povijesne paralele hrvatske i slovenske etnologije (1848 — 1945.)	79
— Libuše Kašpar: Kongres folklorista na Hvaru	81
— Ljubica Ramušćak: III kongres Saveza društava povjesničara umjetnosti Jugoslavije i Skupština saveza	82

IN MEMORIAM

— Tomislav Đurić: Umro je Josip Turković — slikar podravske ravni	87
— Dragutin Feletar: Mirko Androić (1922—1982.)	88
— Tomislav Đurić: Uz desetu obljetnicu smrti Krešimira Filića	89
AKCIJE	93

VARAŽDINSKA BRVNARA

U toku radova za gradsku kanalizaciju 1954. godine nađeni su ispred palače Herzer (Entomološki odjel Gradskog muzeja) na Adžijinom trgu ostaci drvene kuće. Tadašnji kustos Arheološkog odjela prof. Stjepan Vuković obustavio je daljnje radove na iskopu za kanalizaciju i započeo s arheološkim istraživanjem. Iz terenskog dnevnika profesora Vukovića ne može se točno locirati objekt u odnosu na udaljenost od kuća trga. Iz razgovora s nekim stanarima obližnjih kuća može se zaključiti, da je brvnara bila po prilici na sredini trga, istočno od ulaza u palaču Herzer.

Iskopana je kuća, čija je duža strana u smjeru istok-zapad iznosa 7 metara, uža strana u smjeru sjever-jug oko 4 metra, a visina nađenog objekta bila je 1 m i 35 centimetara. Sagrađena je bila od hrastovih brvana 30 x 25 cm. Radovi na iskopavanju bili su otežani zbog stalnog nadolaženja vode u doljnjim slojevima. Najniža greda ležala je na aluvijalnom šljunku u dubini od 4,08 m ispod tadašnjeg nivoa trga. Objekat nije bio podzidan. Kako je brvnara bila pregrađena gredom u smjeru sjever-jug, za pretpostaviti je, da je objekat bio podijeljen u dvije prostorije.

Istraživanja profesora Vukovića nastavila su se i dalje trasom iskopanom za postav kanalizacije istočno i zapadno od brvnare. Jedanaest metara istočno od brvnare u jami kanalizacije naišli su na šanac ili korito potoka, koji je išao u smjeru sjever-jug, a još dalje 5 m u istom smjeru, svega 35 cm ispod nivoa trga, ostatke bunara. Ovaj bunar je po svemu sudeći morao biti u funkciji sve do sredine 19. stoljeća. Na fotografijama u Gradskom muzeju (snimci crteža iz sr. 19. st.) taj se bunar više ne vidi.

Pomnim skidanjem 9 slojeva sonde nađen je cijeli niz vrijednih nalaza. Najgornji sloj, koji je sezao do 1 m dubine, bio je pun crijepova, uglja i čavala, pa je za njega prof. Vuković smatrao da je iz vremena velikog varaždinskog požara 1776. godine. Najvrijedniji nalazi nađeni su u četvrtom sloju u dubini od 170 — 210 cm, dok su u šestom i sedmom sloju na dubini od 380 cm bili keramički predmeti. Jame za kanalizaciju dale su također interesantne nalaze od stakla, metala i pećnjake.

Nakon završenog iskopavanja, brvnara je konzervirana i pohranjena u Kuli s lančanim mostom, mjestu nedostupnom za posjetitelje. Postojale su neke ideje da se brvnara izloži u dvorištu Galerije u vrijeme dok je tamo bio Arheološki odjel, ali se to nije ostvarilo.

Danas dvorište Galerije slika ima drugu namjenu, pa je tako sudbina ove brvnare do daljnjega neizvjesna, iako bi zasigurno bila interesantan eksponat.

Bez obzira na popratni materijal (staklo, pećnjaci) koji je nosio sve svoje stilske i vremenske karakteristike, brvnara nije datirana. I ma da se iz šturih arhivskih podataka nije mogla dobiti točna slika Varaždina 15. i 16. stoljeća, teško je bilo za pretpostaviti, da je na tom dijelu grada bila drvena brvnara, pa se počelo baratati datacijom, da brvnara potječe iz najranijeg formiranja grada.

Povodom 800. godišnjice grada Varaždina spomenuta je javno dilema stare brvnare i njenog datiranja. Institut »Ruđer Bošković« ponudio je Gradskom muzeju suradnju u datiranju starosti brvnare putem metode C¹⁴. Kada je 1965. godine kustos Arheološkog odjela Željko Tomičić predlagao da se starost ispita tom metodom, dobivena je informacija, da je to nemoguće, jer je brvnara davno iskopana i što je konzervirana, pa se od toga odustalo. Ovog puta, međutim, dobivena je obavijest da to nisu nikakve smetnje za tu metodu.

Gradski muzej uputio je u Institut komadić brvnare, i već nakon 1—2 mjeseca, pošto je izvršeno nekoliko ispitivanja metodom C¹⁴ i upoređivanje C¹⁴ metode i brojenje godina drveća, ustanovljena je starost brvnare iz 1435. ± 50. g.n.e.

Ova datacija naravno mijenja ili bolje rečeno dopunjuje sadašnja saznanja o tom dijelu Varaždina. Moramo si zamisliti uzdužni objekat u smjeru istok-zapad sagrađen iz drvenih balvana, koji je bio postavljen između zgrade starog ksenodohija sa sjevera i objekata s južne strane trga. Tako su umjesto jedne u to vrijeme postojale dvije komunikacije.

Predmeti nađeni tokom arheoloških iskapanja za sada nisu još dovoljno obrađeni, iako i grube datacije stvaraju dopunu slike života tadašnjeg Varaždina. Predmeti keramike slavenskog su tipa na što navode pečati s dna posuda. Pećnjaci, nađeni u manjem obimu, mogu se skoro sigurno datirati u 15. stoljeće (s likom anđela) i u poč. 16. stoljeća (s likom ratnika). Svakako je najinteresantiji nalaz stakla, koji po svim karakteristikama, iako jako oštećen, bez dvojbe potječe iz Murana. To je bezbojno renesansno staklo s obojenim viticama. Posebnu pažnju pobuđuje ostatak balustra ili prihvata poklopca u obliku lavlje glave. Taj nalaz navodi na misao, da je takvo staklo već u 15. stoljeću bilo u Varaždinu u upotrebi ili je Varaždin bio samo tranzitno mjesto na putu za sjever. O tome treba odgovore tražiti u arhivskoj građi.

Pećnjak s likom ratnika
Foto: D. Puttar

LITERATURA:

- Terenski dnevnik prof. Stjepana Vukovića
- Schlosser: Das alte Glass
- M. Birstašević: Srednjevekovna keramika